

SECTION 6.

LAW AND INTERNATIONAL LAW

DOI 10.36074/logos-14.02.2025.017

ЗАГРОЗА ТЕРОРИЗМУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ В 1970-Х РОКАХ

Бірюков Руслан Миколайович¹

1. заступник начальника департаменту
Національна поліція України, УКРАЇНА
ORCID ID: 0009-0001-9550-6383

Інституціоналізація міжнародного поліцейського співробітництва в Європі розпочалася в 1970-х роках зі створенням Групи ТРЕВІ, що являла собою півформальну платформу щодо співробітництва у боротьбі з тероризмом. Вона представляла собою першу реальну спробу створення європейських структур в галузі безпеки та представляє собою попередника всіх структур поліцейського співробітництва в ЄС. Вона стала першим проявом інтеграції в поліцейській сфері. Зі створенням групи відбулася певна централізація та формалізація європейського поліцейського співробітництва, що заклало підвалини для подальшої вертикальної інтеграції, в тому числі, через тісний зв'язок Групи зі структурою ЄС.

Тим не менш, початковий обсяг повноважень Групи був обмежений одним питанням: боротьбою з тероризмом. Відповідно, Група ТРЕВІ представляла собою ранню форму міжнародного поліцейського співробітництва в Європі. Хоча вона була міжурядовою по своїй суті, вона мала певні характеристики, що помістили її між виключно міждержавною структурою та органом ЄС. Цей процес відображав розбіжності в преференціях держав щодо ступеню інтеграції, яка не існувала до того в цій галузі [1]. Особливий вплив на формування та діяльність групи мали ФРН, Франція та Сполучене Королівство. Їхні преференції можна звести в три групи: запропонований рівень централізації, функціональне охоплення та територіальне поширення. Так, ФРН виступала за високий рівень централізації, в той час як Сполучене Королівство та Франція опиралися на планам створення ієрархічної структури з власним набором повноважень. Німеччині не вдалося відстояти свій погляд, і Група ТРЕВІ зрештою була

створена як неформальний виключно міжурядовий орган для обміну інформацією та кращими практиками. Що стосується функціонального охоплення, Німеччина та Сполучене Королівство виступали за включення до нього широкого переліку питань внутрішньої безпеки. Однак Франція виступила проти передачі Групі більше ніж одного питання. Зрештою, Сполучене Королівство поступилося, і єдиним пріоритетом Групи стала боротьба з тероризмом. Що стосується територіального охоплення, всі три держави виступили за універсальне членство, бажано через Організацію Об'єднаних Націй (далі – ООН) чи Інтерпол. Зрештою, це побажання виявилось нездійсненим і Група стала організацією виключно для держав-учасниць Європейських Спільнот [2].

Аналіз демонструє, що обраний формат Групи з виключно міжурядовими характеристиками відображає асиметричний вплив різних рушіїв в різних країнах. Ця асиметрія викликала різні рівні інтеграційного тиску в кожній державі-учасниці, що перетворилося на різні преференції та різні переговорні позиції.

Вперше бачення єдиного європейського підходу до боротьби з тероризмом з'явилося після терористичних атак під час літніх олімпійських ігор 1972 року в Німеччині. Через тиждень після нападу на ізраїльську команду міністр закордонних справ Німеччини Вальтер Шеель закликав до колективної боротьби з міжнародним тероризмом на зустрічі представників держав-учасниць ЄЕС в Фраскаті 12 вересня 1972 року [3]. В результаті, в рамках європейського поліцейського співробітництва були створені три робочих групи, завданням яких стали питання тероризму та спостереження за іноземними громадянами. Однак, співробітництво в цьому форматі в дійсності ніколи не здійснювалося та припинилося за декілька місяців.

Німеччина здійснила нову спробу запустити європейське співробітництво в галузі внутрішньої безпеки на початку 1973 року в форматі європейської політичної кооперації. Цей імпульс походив з вищих політичних рівнів, адже процес ініціював міністр внутрішніх справ Ганс-Дітріх Геншер на європейській конференції з внутрішньої безпеки. В світлі досвіду 1972 року, Німеччина цілеспрямовано запропонувала більш гнучкий підхід. Відповідно, і всупереч початковим намірам, вона не поінформувала всі держави-учасниці ЄЕС, але вступила у двосторонні контакти з Францією з метою обговорення ідей співробітництва [4].

У вересні 1974 року була утворена двостороння франко-німецька робоча група з загальних питань міжнародної безпеки. Її можна розглядати як перший крок в напрямку європейської конференції з внутрішньої безпеки. Хоча ця група спочатку декларувала своєю ціллю покращення франко-німецького

SECTION 6.

LAW AND INTERNATIONAL LAW

співробітництва у боротьбі з організованою злочинністю, Німеччина явно намагалася помістити ці зусилля в ширший контекст підготовки спільної політики ЄЕС щодо внутрішньої безпеки. Результати зусиль робочої групи та досвід двостороннього співробітництва повинні були сформувані базис для обговорення багатостороннього співробітництва в ЄЕС та можливої конференції щодо міжнародної безпеки. Після ряду міжурядових та міністерських зустрічей, французьке та німецьке міністерство внутрішніх справ погодилися на проведення європейської конференції. Відповідні плани були оголошені в жовтні 1974 року.

Ситуація змінилася з залученням до процесу Сполученого Королівства, яке відбулося через місяць під час візиту лорда Джона Гарріса, міністра внутрішніх справ до Федерального міністерства внутрішніх справ Німеччини в Бонні. Серед іншого, позитивний результат референдуму щодо членства Сполученого Королівства в ЄС проклав шлях до того, аби Сполучене королівство здійснювало проактивну діяльність щодо європейського поліцейського співробітництва¹. 14 жовтня 1975 року міністр внутрішніх справ Сполученого Королівства Рой Дженкінс формально запропонував провести зустріч міністрів внутрішніх справ держав-учасниць ЄЕС для обговорення розширення співробітництва всередині Європейських Спільнот з питань спільного інтересу, особливо в сфері боротьби з тероризмом та технічної підтримки поліцейських операцій².

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Європейський Союз у міжнародних відносинах: навчальний посібник. За ред. В.В. Копійки. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021. 561 с. С. 122.
- [2] Trevi Group. URL: <https://uia.org/s/or/en/1100000619> (дата звернення: 12.08.2024).
- [3] Friedrichs J. Fighting terrorism and drugs: Europe and international police cooperation. New York: Routledge, 2008. 365 p. P. 81.
- [4] König F., Trauner F. From Trevi to Europol: Germany's role in the integration of EU police cooperation. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07036337.2021.1877694> (дата звернення: 12.08.2024).

¹ Wall S. The Official History of Britain and the European Community, Vol. II From Rejection to Referendum, 1963-1975. New York: Routledge, 2013. 719 p. P. 589.

² E. Mourlon-Druol. Regional Integration and Global Governance : the Example of the European Council (1974-1986). URL: <https://www.cairn.info/revue-les-cahiers-irice-2012-1-page-91.htm> (дата звернення: 12.08.2024).